A ἐν ἐμψύχῳ εἶναι, ταύτας δὲ ἐν ἀμφοῖν· τὰς μὲν τοιαύτας δυνάμεις ἀνάγκη, ὅταν ὡς δύνανται τὸ παθητικὸν καὶ τὸ ποιητικὸν πλησιάζωσι, τὸ μὲν ποιεῖν, τὸ δὲ πάσχειν· ἐκείνας δ' οὐκ ἀνάγκη. αὗται μὲν γὰρ πᾶσαι, μία ἑνὸς ποιητική· ἐκεῖναι δέ, τῶν ἐναντίων. ὥστε ἅμα ποιήσει τὰ ἐναντία. τοῦτο δὲ ἀδύνατον. ἀνάγκη ἄρα ἕτερόν τι εἶναι τὸ κύριον. λέγω δὲ τοῦτο ὄρεξιν ἢ προαίρεσιν. ὁποτέρου γὰρ ἂν ὀρέγηται κυρίως

B τοῦτο ποιήσει, ὅταν ὡς δύναται ὑπάρχῃ καὶ πλησιάζῃ τῷ παθητικῷ. ὥστε τὸ δυνατὸν κατὰ λόγον ἅπαν ἀνάγκη, ὅταν ὀρέγηται, οὗ τε ἔχει τὴν δύναμιν, καὶ ὡς ἔχει, τοῦτο ποιεῖν. ἔχει δὲ παρόντος τοῦ παθητικοῦ καὶ ὡδὶ ἔχοντος ποιεῖν. εἰ δὲ μή, ποιεῖν οὐ δυνήσεται. τὸ γὰρ μηθενὸς τῶν ἔξω κωλύοντος προσδιορίζεσθαι, οὐθὲν ἔτι δεῖ. τὴν γὰρ δύναμιν ἔχει, ὡς ἔστι τοῦ δυνάμει ποιεῖν.

C ἔστι δ' οὐ πάντως, ἀλλ' ἐχόντων πώς, ἐν οἷς ἀφορισθήσεται καὶ τὰ ἔξω κωλύοντα. ἀφαιρεῖται γὰρ ταῦτα τῶν ἐν τῷ διορισμῷ προσόντων ἔνια. διὸ οὐδ' ἐὰν ἅμα βούληται, ἢ ἐπιθυμῇ ποιεῖν, δύο ἢ τὰ ἐναντία οὐ ποιήσει. οὐ γὰρ οὕτως ἔχει αὐτῶν ἅμα τὴν δύναμιν, οὐδ' ἔστι τοῦ ἅμα ποιεῖν ἡ δύναμις· ἐπεὶ ὧν ἐστιν, οὕτως ποιήσει.

Κεφάλαιον ϛ.

D Ἐπεὶ δὲ περὶ τῆς κατὰ κίνησιν λεγομένης δυνάμεως εἴρηται, περὶ ἐνεργείας διορίσωμεν, τί τέ ἐστιν ἡ ἐνέργεια, καὶ ποῖόν τι. καὶ γὰρ τὸ δυνατόν, ἅμα δῆλον ἔσται διαιροῦσιν, ὅτι οὐ μόνον τοῦτο λέγομεν δυνατόν, ὃ πέφυκε κινεῖν ἄλλο, ἢ κινεῖσθαι ὑπ' ἄλλου, ἢ ἁπλῶς, ἢ τρόπον τινά, ἀλλὰ καὶ ἑτέρως. διὸ ζητοῦντες καὶ περὶ τούτων διήλθομεν. ἔστι δὴ ἡ ἐνέργεια

E τὸ ὑπάρχειν τὸ πρᾶγμα, μὴ οὕτως ὥσπερ λέγομεν δυνάμει. λέγομεν δὲ δυνάμει, οἷον, ἐν τῷ ξύλῳ Ἑρμῆν, καὶ ἐν τῇ ὅλῃ τὴν ἡμίσειαν, ὅτι ἀφαιρεθείη ἄν· καὶ ἐπιστήμονα καὶ τὸν μὴ θεωροῦντα, ἐὰν δυνατὸς ᾖ θεωρῆσαι· τὸ δὲ ἐνεργείᾳ. δῆλον δ' ἐπὶ τῶν καθ' ἕκαστα τῇ ἐπαγωγῇ, ὃ βουλόμεθα λέγειν, καὶ οὐ δεῖ παντὸς ὅρον ζητεῖν, ἀλλὰ τὸ ἀνάλογον συνορᾶν· ὅτι ὡς τὸ οἰκοδομοῦν πρὸς τὸ οἰκοδομικόν· καὶ τὸ

F ἐγρηγορός, πρὸς τὸ καθεῦδον· καὶ τὸ ὁρῶν, πρὸς τὸ μῦον μέν, ὄψιν δὲ ἔχον· καὶ τὸ ἀποκεκριμένον ἐκ τῆς ὕλης, πρὸς τὴν ὕλην· καὶ τὸ ἀπειργασμένον, πρὸς τὸ ἀνέργαστον. ταύτης δὲ τῆς διαφορᾶς θάτερον μόριον, ἔστω ἡ ἐνέργεια ἀφωρισμένη,

A eſt in animato eſſe, has verò in ambobus: huiuſcemodi quidem potentias neceſſe eſt, vt cùm quoad poſſint actiuum & paſſiuum approximent, hoc quidem faciat, illud verò patiatur: illas verò non eſt neceſſe: hæ enim omnes, vna vnius factiua, illæ verò contrariorum. Quare ſimúlne faciet contraria, hoc verò impoſſibile eſt. Neceſſe eſt igitur, aliud quiddam eſſe, quod dominetur. Dico autem, ſiue appetitum, ſiue electionem. Quodcúque enim

B appetat, principaliter hoc faciet, cùm quoad poſſit, proximet paſſiuo. Quare omne ſecundum rationem potens, neceſſe eſt, vt cùm appetat id, cuius potentiam habet, & vti habet, hoc faciat. Habet autem paſſiuo præſente, & ſic ſe habente, facere: ſin minus facere non poterit. Nam illud, nullo extrinſecus prohibente, nihil opus eſt adiicere: potentiam enim habet, vt eius, quod eſt poteſtate faciendi. At non

C quomodocunque, ſed aliquo modo ſe habentibus, à quibus ſeparabuntur etiam extrinſecus prohibentia. Remouentur enim hoc eorum quædam, quæ in definitione adſunt. Quare nec ſimul velit, aut deſideret duo, aut contraria facere, faciet: non enim ita potentiam eorum ſimul habet: nec eſt potentia ſimul faciendi: at quorum eſt, ita faciet.

CAPVT VI.

D CVm autem de potentia, quæ ſecundum motum dicitur, dictum ſit, de actu determinemus, quidnam actus, & quale quid ſit. Etenim poſſibile quoque ſimul manifeſtum erit, ſi diuiſerimus, quòd non ſolùm hoc dicimus poſſibile, quod natura aptum ſit aliud mouere, aut moueri ab alio, aut ſimpliciter, aut quodam modo, ſed etiam aliter. Propter quod cùm inquiramus, de his etiam tractabimus. Eſt

E autem actu rem exiſtere, non ita quemadmodum dicimus poteſtate. Dicimus autem poteſtate, vt in ligno Mercurium, & in tota dimidiam, eo quòd auferri poſſit: & ſcientem etiam illum, qui non ſpeculatur, modò ſpeculari poſſit. Eſt autem hoc actu, (manifeſtum autem quod dicere volumus, per inductionem in ſingularibus, & non oportet omnium definitionem quærere, ſed etiam quod

F proportionale eſt, conſpicere) quoniam vt ædificans ad ædificatiuum, & vigilans ad dormiens, & videns ad conniuens, habens tamen viſum, & ſegregatum à materia ad materiam, & elaboratum ad inelaboratum, huius autem differentiæ alteri parti actus applicatus ſit,